

Brunnsby
Romfartens
NovembertidInlämnat av Gunnar Holm Brunnsby Romfartens
Julen, Tjugonda-Knut. Rånsta.

Julens firande i min hembygd i gamla tider.

Den brakt, från vilken jag skall beskriva, huru julen firades förr i tiden, är belägen två mil norr om Västerås i Romfartens socken, Västmanlands län.

I början av december börjas rustningarna till julen med byggd, bak och slakt. Det bakas stora bruser åt varje person i hemmen samt stora limpor, så kallade julbrödar. Mycket till dessa limpor var det särskilt nogt att förriktigt smält, när de voro till kvarnen. När grisen skulle slaktas, var alltid hela familjen med. Till julgrist tog man alltid den bästa och fjochaste, så att man fick god fläskstrintra på julen. På Lucia-dagens morgon var hela familjen samlad i ett rum, så öppnades dörren och in bräder en Luciaband med tända ljus på bordet och serveras kaffet. (3 s.)

På lördagsmorgonen skulle det i ättas nya julträrvar och fåglarna, ty den allsmäonna frön var, att sätter det icke nya några julträrvar, så skulle störden för nästkommande år stå alldeles fet. Vid middagstiden på dagen skulle det doppas i grytan. Den dagen drogs den vanliga middagen ivr, ty man endast doppade i grytan, så att man skulle få mera lust att äta sedan på aftonen. När det doppades i grytan, gick det till så, att alla samtades bring grytan, som man hade kokat fläsk, korv och brott uti. Ut i spadet som blev, när matvarorna kokades, doppades stora limpor, vilka man åt med stor lust. Sedan skulle man börja göra sig själva i ordning till aftonen. Först skulle det badas i en så kallad bastu. En särskild sed var, att den som skulle bada tog ett glas vatten i handen och gick 3 gånger runt bastun, och om den då mötte någon, så skulle man under det kommande året bliva gift.

Sedan kommer julaftonen med belådande av julgranen, på vilken alla personer skulle hänga åtminstone var sin sak. Maten dukades på ett så stort bord, så att alla frugo

ram bring det. På bordet stod ett stort gristbröd, som hade ett stort rött äpple i munnen. Bröd var bakat i flera olika former såsom grisar, kassar och gubbar, av vilka alla skulle vara var sin hög. Husfadern satt vid ena ändan av bordet, och han skulle alltid börja måltiden. Men åt man luffisk, strinka, stek och gröt. När gröten kom fram, så skulle det alltid rivas, innan någon fick smaka på gröten. Husmodern började alltid rim och med ett rim som passade in på henne sjötv t. "Gröten är kokt av mej och inte av dej, vill du smaka, så kom till mej." Efter måltiden kom det en jultomte in och delade ut jultappar åt allesammans. Barnen voro mest förtjusta i jultomten för hans riktiga gåvor. Efter detta skulle alla ut och håra på trollkärningarna, som voro ute och äkte i luften den natten, ty det troddes allmänt, att det fanns trollkärningar då på tiden.

Julbordet stod dukat hela natten, ty man skulle ha varit litet snar, innan man för till julottan. På juldagsmorgonen stego de upp mycket tidigt för att åka till julottan. När de äkte till kyrkan, hade alla strytsar stora torrvedablas med sig, vilka, när de kom fram emot kyrkan och blivit en hel rad, upplyste de hela vägen. På juldagskvällen skulle de ut och ha in halvgubbar i gårderna omkring. Och längre fram på kvällen kommo stjärngossarna, som sjöngo om Frälsare. De hade även en så kallad Judas, vilken skulle sträva ihop pengar och annat gott åt dem som sjöngo. Judas var alltid barnens förstreckelse, ty han var alldeles svar i ansiktet och hade en stor präst på sig, som var vänd, så att han såg alldeles liden ut. Gamla kvällen gingo de ut i julbooken, vilken var till stort nöje för folket, ty det var alltid en, som var utklädd till bok. Boken var utklädd över hela kroppen samt hade stora horn på huvudet. Ibland kunde det hända, att det kom två bocker till samma gård, och då skulle de se, vilken var värst av dem att stötas. Det kunde uppstå ett väldigt surmull och

bockarna blevo mycket tilltygade, men för det m
avlöpte det lyckligt. Under julen fingo även djuren bättre
utfodring, om jultorgonen fingo de alltid mycket nö och
gröpe i stråbörna.

Den 13 januari, Tjogonde Kunt, gick man till engård, och
där skulle de dansa ut julen. Att dansa ut julen gick så till
att ungdomen dansade och lekte gamla jullekar. Var jul-
granen kvar, så delades den, och sedan slungade man ut jul-
granen, och därmed hade man dansat ut julen.